

A. PHẠM VI KIẾN THỨC:

1. VB: Đêm nay Bác không ngủ.
2. TV: Ẩn dụ
3. TLV: Phương pháp tả người

B. NỘI DUNG:

I. Kiến thức cơ bản bài “Đêm nay Bác không ngủ”

1. Tác giả: Minh Huệ (1927 – 2003) tên khai sinh là Nguyễn Đức Thái, quê ở Nghệ An.

2. Tác phẩm:

a. Hoàn cảnh sáng tác: “*Đêm nay Bác không ngủ*” được viết vào năm 1951 dựa trên sự kiện có thật trong chiến dịch Biên giới cuối năm 1950, Bác Hồ đã trực tiếp ra mặt trận theo dõi và chỉ huy cuộc chiến đấu của bộ đội và nhân dân ta.

b. Thể thơ: năm chữ

3. Nội dung chính

Bài thơ kể về một đêm không ngủ của Bác Hồ trên đường đi chiến dịch trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp. Bài thơ thể hiện tình cảm yêu thương sâu sắc, rộng lớn của Bác với bộ đội và nhân dân. Đồng thời bài thơ cũng thể hiện tấm lòng cảm phục, yêu kính của chiến sĩ và nhân dân với lãnh tụ.

4. Nghệ thuật:

- Lựa chọn, sử dụng thể thơ năm chữ, kết hợp tự sự, miêu tả và biểu cảm, lời thơ giản dị, có nhiều hình ảnh thể hiện tình cảm tự nhiên, chân thành.
- Sử dụng từ láy tạo giá trị gợi hình và biểu cảm, khắc họa hình ảnh cao đẹp của Bác Hồ kính yêu.

II. Kiến thức cơ bản: Tiếng Việt “Ẩn dụ”

- Ẩn dụ là gọi tên sự vật, hiện tượng này bằng tên sự vật, hiện tượng khác có nét tương đồng với nó nhằm tăng sức gợi hình, gợi cảm cho sự diễn đạt.

- Ẩn dụ gồm bốn loại:

- + ẩn dụ hình thức.,
- + ẩn dụ phẩm chất.
- + ẩn dụ cách thức.
- + ẩn dụ chuyển đổi cảm giác.

III. Kiến thức cơ bản: Tập làm văn “Phương pháp tả người”

Muốn tả người cần:

- Xác định đối tượng cần tả (tả chân dung hay tả người trong tư thế hoạt động, làm việc...)

- Quan sát, lựa chọn các chi tiết tiêu biểu, nổi bật ở đối tượng cần tả.
- Trình bày kết quả quan sát được theo một thứ tự.

Bố cục bài văn tả người gồm ba phần

- Mở bài: Giới thiệu người được tả
- Thân bài: Miêu tả chi tiết (ngoại hình, cử chỉ, hành động, lời nói,..)
- Kết bài: Nêu cảm nghĩ của người viết về người được tả.

III. LUYỆN TẬP

Phần I. Trắc nghiệm:

Câu 1: Bài thơ “*Đêm nay Bác không ngủ*” là bài thơ có yếu tố tự sự, vì sao?

- A. Thể hiện cảm nghĩ của anh đội viên về Bác
- B. Miêu tả cuộc sống, chiến đấu của những anh bộ đội
- C. Kể lại câu chuyện về một đêm không ngủ của Bác
- D. Bày tỏ lòng kính yêu lãnh tụ

Câu 2: Nhân vật trữ tình trong bài thơ “*Đêm nay Bác không ngủ*” là ai?

- A. Anh đội viên
- B. Anh đội viên và Bác
- C. Đoàn dân công
- D. Bác Hồ

Câu 3: Ai là tác giả của bài thơ “*Đêm nay Bác không ngủ*”?

- A. Minh Huệ
- B. Tố Hữu
- C. Võ Quảng
- D. Tô Hoài

Câu 4: Khổ thơ : “*Anh đội viên mơ màng- Như nằm trong giấc mộng - Bóng Bác cao lồng lộng- Ấm hơn ngọn lửa hồng*” sử dụng biện pháp tu từ nào?

- A. So sánh
- B. Ẩn dụ
- C. Nhân hóa
- D. Hoán dụ

Câu 5: Tác giả đã khái quát nguyên do Bác không ngủ bằng một câu thơ đặc sắc. Đó là câu thơ nào?

- A. Bác thức thì mặc Bác.
- B. Bác ngủ không an lòng.
- C. Bác thương đoàn dân công.
- D. Bác là Hồ Chí Minh.

Câu 6: Bài thơ “*Đêm nay Bác không ngủ*” thể hiện điều gì ở Bác Hồ?

- A. Sự hi sinh cao cả vì sự nghiệp cách mạng.
- B. Tấm lòng yêu thương sâu sắc, rộng lớn đối với bộ đội và nhân dân.
- C. Tinh thần vì dân, vì nước.
- D. Sự quan tâm đặc biệt đối với chiến dịch diễn ra vào ngày hôm sau.

Câu 7: Hai câu thơ sau có gì giống nhau về hình thức nghệ thuật?

- Lưng núi thì to mà lưng mẹ nhỏ.
- Người Cha mái tóc bạc
Đốt lửa cho anh nằm.

- A. Cùng sử dụng từ Hán Việt

- B. Cùng sử dụng biện pháp ẩn dụ
- C. Cùng sử dụng biện pháp nhân hóa
- D. Cùng sử dụng hình ảnh kì vĩ

Câu 8: Muốn tả người ta cần phải làm gì?

- A. Quan sát, lựa chọn và trình bày các chi tiết tiêu biểu về đối tượng cần tả theo một thứ tự nhất định
- B. Chỉ cần miêu tả lại dáng vẻ bên ngoài của đối tượng
- C. Chỉ cần nói lên cảm nghĩ của mình về đối tượng cần tả
- D. Chỉ cần tái hiện một nét tính cách nào đó của đối tượng

Câu 9: Trong phần Thân bài của một bài văn tả người, người viết cần phải làm gì?

- A. Giới thiệu lai lịch người cần tả
- B. Nêu những đánh giá của mình về người cần tả
- C. Miêu tả chi tiết ngoại hình, cử chỉ, hành động,... của người cần tả
- D. Tái hiện một nét tính cách nào đó về người cần tả

Câu 10: Từ văn bản trên, theo em để miêu tả người việc quan sát, lựa chọn các chi tiết tiêu biểu có quan trọng đối với người viết văn miêu tả hay không ?

A. Có

B. Không

Phần II. Tự luận.

Câu 1 : Cho câu thơ sau :

*“Anh đội viên nhìn Bác
Bác nhìn ngọn lửa hồng*

1. Chép 6 câu thơ tiếp theo để hoàn thiện 2 khổ cuối bài thơ “Đêm nay Bác không ngủ” (Minh Huệ) và nêu phương thức biểu đạt chính của bài thơ.
2. Giải thích nguyên nhân đêm nay Bác không ngủ, Minh Huệ cho rằng :

*« Vì một lẽ thường tình
Bác là Hồ Chí Minh »*

Em hiểu như thế nào về lời khẳng định của nhà thơ ?

3. Bằng hiểu biết của mình về đoạn thơ và bài thơ, em hãy viết 1 đoạn văn ngắn (5-7 câu) nêu cảm nhận của em về khổ thơ cuối của bài thơ “Đêm nay Bác không ngủ”. Trong đoạn văn có sử dụng 1 biện pháp so sánh (gạch chân và chú thích rõ)
4. Đọc bài thơ « *Đêm nay Bác không ngủ* » của Minh Huệ, em nhận thấy sự kiện lịch sử nào được nói tới trong tác phẩm ? Qua đó, em cảm nhận gì về cuộc kháng chiến của dân tộc ta thời kì đó ?

Câu 2. Lập dàn ý chi tiết cho đề bài sau:

Dịch covid 19 đang lan rộng và trở thành một hiểm họa toàn cầu. Tại Việt Nam, ngày đêm chúng ta đều thấy hình ảnh những y, bác sĩ trên tuyến đầu chống dịch. Em hãy tả lại hình ảnh một người bác sĩ mà em biết.